

TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY

Europejski Trybunał Obrachunkowy jest odpowiedzialny za kontrolę finansów UE. Jako zewnętrzny kontroler Unii Europejskiej przyczynia się do poprawy zarządzania finansami UE i pełni funkcję niezależnego strażnika interesów finansowych jej obywateli.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuły 285-287 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

STRUKTURA

A. Członkowie

1. Liczba

Po jednym członku z każdego państwa członkowskiego (traktat nicejski sformalizował to, co do tej pory było jedynie uznaną procedurą), czyli obecnie Trybunał liczy 28 członków.

2. Kwalifikacje

Członkowie Trybunału:

- wchodzi lub wchodził w swych krajach w skład organów kontroli zewnętrznej lub mają szczególne kwalifikacje do zajmowania tego stanowiska;
- muszą się wykazać niekwestionowaną niezależnością.

3. Mianowanie

Członkowie Trybunału są mianowani:

- przez Radę kwalifikowaną większością głosów;
- na podstawie rekomendacji każdego państwa członkowskiego w kwestii obsadzenia stanowiska przyznanego temu krajowi;
- po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego.

B. Rodzaj mandatu

1. Kadencja

Sześćoletnia, odnawialna. Kadencja prezesa trwa trzy lata i również jest odnawialna.

2. Status

Członkowie Trybunału Obrachunkowego mają takie same przywileje i immunitety jak sędziowie Trybunału Sprawiedliwości.

3. Obowiązki

Członkowie muszą być „w pełni niezależni w wykonywaniu swoich obowiązków”. Oznacza to, że:

- nie wolno im zwracać się o instrukcje, ani ich przyjmować z jakiegokolwiek zewnętrznego źródła;
- muszą powstrzymać się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji;
- nie mogą wykonywać żadnej innej zarobkowej ani niezarobkowej działalności zawodowej;
- jeżeli naruszą powyższe warunki, Trybunał Sprawiedliwości może ich usunąć ze stanowiska.

C. Organizacja

Sędziowie wybierają ze swego składu prezesa Trybunału Sprawiedliwości, którego mandat trwa trzy lata i jest odnawialny.

Trybunał składa się z pięciu izb odpowiadających za konkretne obszary wydatków i za dochody. Każda izba ma dwa zakresy odpowiedzialności. Po pierwsze, przyjmuje sprawozdania specjalne, specjalne sprawozdania roczne i opinie. Po drugie, sporządza projekty uwag do sprawozdań rocznych dotyczących budżetu ogólnego UE i sprawozdań dotyczących Europejskich Funduszy Rozwoju, a także projekty opinii podlegających zatwierdzeniu przez cały Trybunał.

Izby wspierają dwa komitety horyzontalne:

- Komitet ds. Kontroli Jakości, zajmujący się standardami, metodyką i strategiami kontroli Trybunału, wspieraniem i rozwijaniem kontroli oraz kontrolą jakości audytu oraz
- Komitet Administracyjny, zajmujący się wszystkimi kwestiami administracyjnymi oraz decyzjami w sprawie komunikacji i strategii.

UPRAWNIENIA

A. Kontrole wykonywane przez Trybunał Obrachunkowy

1. Zakres kompetencji

W zakres kompetencji Trybunału wchodzi kontrola wszystkich rachunków dochodów i wydatków Unii Europejskiej oraz wszelkich organów UE. Trybunał Obrachunkowy przeprowadza kontrole w celu uzyskania wystarczającej pewności co do:

- wiarygodności rocznych sprawozdań finansowych Unii Europejskiej;
- legalności i prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw oraz;
- należytego zarządzania finansami.

2. Metody kontroli

Kontrola prowadzona jest przez Trybunał nieprzerwanie. Może być dokonywana przed zamknięciem rozliczeń w danym roku budżetowym. Podstawą kontroli są dokumenty i w razie potrzeby może być ona przeprowadzana na miejscu:

- w instytucjach UE;
- w pomieszczeniach każdego organu zarządzającego dochodami lub wydatkami w imieniu UE;
- w pomieszczeniach każdej osoby fizycznej lub prawnej otrzymującej płatności z budżetu UE.

Kontrolę w państwach członkowskich przeprowadza się we współpracy z właściwymi krajowymi organami lub służbami kontrolnymi. Organy te są zobowiązane do przekazania Trybunałowi Obrachunkowemu wszelkich dokumentów lub informacji, które uzna on za niezbędne do wykonywania swoich obowiązków.

Trybunał nie posiada uprawnień śledczych. Zgłasza jednak przypadki korupcji i nadużyć ze strony przestępczości zorganizowanej Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), który następnie bada te sprawy.

3. Inne uprawnienia

Po kontrolach Trybunał Obrachunkowy przedkłada Parlamentowi i Radzie roczne poświadczenie wiarygodności rachunków (DAS, z francuskiego déclaration d'assurance), jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw. Trybunał sporządza:

- roczne sprawozdanie w sprawie wykonania budżetu UE na dany rok budżetowy, które zawiera poświadczenie wiarygodności i które Trybunał przekazuje instytucjom UE oraz publikuje w Dzienniku Urzędowym wraz z odpowiedziami tych instytucji na uwagi Trybunału;
- poświadczenie wiarygodności dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR);
- sprawozdania specjalne dotyczące dziedzin szczególnego zainteresowania, zwłaszcza kwestii związanych z należyтым zarządzaniem finansami;
- roczne sprawozdania specjalne dotyczące organów UE;
- opracowania oparte na przeglądach:
 - przeglądy horyzontalne, w których analizowane są szeroko kwestie związane bezpośrednio z zakresem kompetencji Trybunału i których podstawą są jego badania i zgromadzone doświadczenia,
 - dokumenty informacyjne, tj. dokumenty opisowe i analityczne dotyczące polityki lub zarządzania, zajmujące się ukierunkowanymi zagadnieniami, oraz
 - szybkie przeglądy dotyczące bardzo konkretnych szczególnych kwestii lub problemów.

B. Uprawnienia doradcze

Zgodnie z art. 287 ust. 4 TFUE pozostałe instytucje w dowolnym momencie mogą wystąpić do Trybunału o wydanie opinii. Opinia Trybunału jest obowiązkowa, kiedy Rada:

- przyjmuje rozporządzenia finansowe określające procedurę ustalania i wykonywania budżetu oraz przedstawiania i kontrolowania rachunków;
- określa sposoby i procedurę, według których zasoby własne UE są udostępniane Komisji;
- określa reguły dotyczące odpowiedzialności kontrolerów finansowych, urzędników zatwierdzających i księgowych lub;
- przyjmuje środki na rzecz przeciwdziałania nadużyciom finansowym.

POŚWIADCZENIE WIARYGODNOŚCI A POZIOM BŁĘDU

Audytorzy wydali opinię bez zastrzeżeń na temat wiarygodności rozliczeń UE za rok 2017, lub je zatwierdzili, jak to ma miejsce w przypadku każdego roku począwszy od 2007 r. Dochody w 2017 r. były wolne od istotnych błędów.

Duża część wydatków w 2017 r. również była wolna od istotnych błędów. Dlatego też drugi rok z rzędu Trybunał wydał opinię z zastrzeżeniem (a nie negatywną) w sprawie prawidłowości transakcji leżących u podstaw rozliczeń (drugi raz od czasu, kiedy Trybunał rozpoczął sporządzanie rocznego poświadczenia wiarygodności w 1994 r.) Ogólnie rzecz biorąc, w ciągu ostatnich dziesięciu lat odnotowano znaczną poprawę: w latach 2006-2011 Komisji udało się poprawić zarządzanie finansami i obniżyć poziom błędów z 7 % w 2006 r. do 3,9 % w 2011 r. Poziom błędów wzrósł w 2012 r. do 4,8 %, jednak od tego czasu co roku spada: 4,7 % (2013 r.), 4,4 % (2014 r.), 3,8 % (2015 r.), 3,1 % (2016 r.) i wreszcie 2,4 % w 2017 r.

W sprawozdaniu za 2017 r. Trybunał podkreślił, że niektóre problemy się utrzymują, zwłaszcza gdy płatności z budżetu UE są dokonywane beneficjentom na podstawie ich deklaracji wcześniej poniesionych kosztów, tak jak w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich i spójności. W przypadku niektórych błędów wykrytych np. w płatnościach z tytułu rozwoju obszarów wiejskich dostępne były wystarczające informacje, aby błędom tym zapobiec lub wykryć je i skorygować, co umożliwiłoby osiągnięcie poziomu błędów poniżej 2 % w dużo większej części budżetu UE. Trybunał zasugerował także, że Komisja wciąż ma możliwości lepszego wykorzystywania własnych informacji dotyczących wykonania przy podejmowaniu decyzji, a także wypracowania wewnętrznej kultury bardziej nakierowanej na wyniki.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Trybunał Obrachunkowy powstał w 1977 r. z inicjatywy Parlamentu Europejskiego. W 1993 r. uzyskał status pełnoprawnej instytucji UE. Od tamtej pory wspiera Parlament i Radę w pełnieniu funkcji kontrolnej w zakresie wykonania budżetu.

Sprawozdanie roczne i sprawozdania specjalne stanowią podstawę procedury udzielania przez Parlament corocznego absolutorium, w czasie której dokonuje on

politycznej oceny sprawozdań Trybunału. Członkowie Trybunału są zapraszani na posiedzenia komisji parlamentarnych w celu przedstawienia sprawozdań i udzielenia odpowiedzi na pytania posłów do PE.

Co roku Trybunał Obrachunkowy i parlamentarna Komisja Kontroli Budżetowej (CONT) odbywają kilka posiedzeń, podczas których członkowie komisji CONT omawiają z członkami Trybunału priorytety polityczne, roczny program prac Trybunału, szczegółowe uzgodnienia dotyczące współpracy itp. Ponadto Parlament w swoich corocznych rezolucjach w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Trybunału wysuwa propozycje dotyczące tych kwestii.

Należy też odnotować, że komisja CONT przeprowadza przesłuchania kandydatów na członków Trybunału. Ponadto Trybunał wspomaga posłów swoją fachową wiedzą przy przygotowywaniu przez nich projektów aktów ustawodawczych dotyczących kwestii finansowych.

Rudolfs Verdins
05/2019

